

го набуття знань з урахуванням специфіки навчального предмета;

- забезпечити диференціацію й індивідуалізацію самостійного навчання;
- стимулювати відповідальне і з розумінням справи ставлення студента до власних дій;
- на належному науковому і методичному рівнях розробляти методики для здійснення самооцінки і самоконтролю знань;
- забезпечити системність у здійсненні самостійної навчальної діяльності;
- підтримувати позитивний емоційний стан як результат задоволення від власної самостійної навчальної діяльності;
- сприяти поступовому звільненню від неправильних уявлень про себе;
- сприяти перетворенню самостійної навчальної діяльності на справжню цінність студента – майбутнього вчителя, яка б поступово ставала потребою особистості [2, с. 37].

Результат досліджень підтверджує необхідність цілеспрямованого впливу на особистість майбутнього фахівця соціальної сфери для підвищення результативності самоактуалізації та самостійної навчальної діяльності під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі.

Література

1. Ассаджоли Р. Психосинтез: теория и практика. – М., 1994. – 261 с.
2. Волинка Г.И. О некоторых закономерностях самореализации и самореализующейся личности // Проблема самореализации личности в педвузе и общеобразова-

тельной школе. Тезисы докладов межвузовской научной конференции. – Киев, 1990. – 275 с.

3. Гозман Л.Я., Кроз В., Латинская М.В. Самоактуализационный тест. – М., 1995. – 44 с.
4. Грищенко С.В. Самовиховання особистості. Монографія. – Чернігів, Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2009. – 252 с.
5. Коростылева Л.А. Проблема самореализации личности в системе наук о человеке // Психологические проблемы самореализации личности. – СПб., 1997. – 240 с.
6. Леонтьев Д.А. Развитие идеи самоактуализации в работах А.Маслоу // Вопросы психологии. – 1987. – №3. – С. 150–158.
7. Маслоу А. Самоактуализация // Психология личности: Тексты / Под ред. А.А. Пузыря. – М., 1982. – 346 с.
8. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. – М.: Прогресс, 1994. – 480 с.

Анотації

У статті розкриваються особливості самоактуалізації майбутнього фахівця соціальної сфери як необхідної складової організації самостійної навчальної діяльності, що підвищує результативність навчання у педагогічному університеті.

В статті розкриваються особливості самоактуалізації майбутнього фахівця соціальної сфери, що є необхідною складовою організації самостійної навчальної діяльності, що підвищує результативність навчання у педагогічному університеті.

Actualization of future specialist of social sphere is necessary making organization of independent educational activity which promotes effectiveness of studies in a pedagogical university.

До проблеми підготовки магістрів соціальної педагогіки

Ірина ДОБРОСКОК,

здобувач Інституту педагогіки АПН України

Проблема підготовки магістрів у сфері соціальної педагогіки багатоаспектна, по-перше, у зв'язку з переходом вітчизняної освіти до моделі багаторівневої підготовки кадрів, по-друге, через необхідність реалізації концептуальних положень Державного стандарту вищої професійної освіти [1; 2; 7]. Враховуючи нові пріоритети, пов'язані з людським ресурсом нашої країни, актуальним є розгляд соціально-педагогічної освіти як професійної підготовки педагогічних кадрів, в основі якої – гуманістичні і соціальні цінності, оволодіння компе-

тентними вміннями побудови гармонійних взаємовідносин у суспільстві.

Вважаємо, що для конструктивного розв'язання проблем соціально-педагогічної освіти в системі професійної підготовки магістрів нагальним є розроблення нормативних актів, що забезпечували б організаційні умови становлення й розвиток соціально-педагогічної діяльності в Україні і гарантували відповідний статус соціально-педагогічній компетентності спеціалістів, які закінчили вищий навчальний заклад. Для подальшого вдосконалення навчально-виховного процесу професорсько-викладацький склад ВНЗ має відслідковувати тенденції розвитку державної й особливо регіональної соціально-економічної політики і враховувати їх у

вирішенні питань, пов'язаних із професійною підготовкою соціально-педагогічних кадрів, що дасть змогу сформувати якісно новий професійний портрет майбутніх викладачів основ соціальної педагогіки. Мотивування до професійної діяльності в умовах її реформування має на меті підготовку професіонала, готового вирішувати фахові питання, соціально відповідального, мобільного, який володіє необхідними професійними компетенціями і прагне на практиці використовувати здобуті знання [3; 6].

Інноваційні підходи у вищих навчальних закладах полягають у тому, що підготовка в магістратурі соціально-педагогічних кадрів проводиться з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку педагогічної науки й освіти на основі: компетентнісного підходу; багатоваріантної освіти; інваріантного й варіативного компонентів освіти; інтеграції наукового підходу й освітнього процесу; використання нових форм, методів та принципів освітнього процесу; забезпечення процесу навчання новими засобами, зокрема електронними, що дасть змогу підвищити якість навчання в магістратурі. Інтегративний характер завдань та перспектив розвитку соціальної педагогіки висуває вимоги до широкого використання під час підготовки магістрів різних форм міждисциплінарних інтеграційних процесів, які сприятимуть формуванню у студентів цілісного сприйняття соціально-педагогічних проблем, здатності користуватися різноманітними підходами та створенню на наукових засадах методичної системи підготовки фахівців за діагностичними методами, що дасть змогу студентам досконаліше засвоювати навчальний матеріал.

Застосування методичної системи професійної підготовки магістрів соціальної педагогіки сприятиме формуванню у студентів цілісної картини педагогічної науки, висвітленню кожної дисципліни окремо і в інтеграційному зв'язку з іншими, вирішенню професійних завдань, що вплине на зростання ефективності навчально-виховного процесу щодо становлення соціально-педагогічної компетентності майбутніх магістрів. При цьому потрібно відзначити проблему формування соціально-педагогічної компетентності як важливе сучасне завдання магістратури, оскільки вона відображає професійну підготовленість і професійний рівень майбутніх викладачів основ соціальної педагогіки.

У вищому навчальному закладі професорсько-викладацький склад має вирішувати такі завдання для вдосконалення компетенцій кожного, хто навчається у магістратурі: переосмислити й поглибити методологічні засади підготовки фахівців, які сприятимуть розвитку педагогічної й соціальної компетентності в усіх напрямках діяльності; застосовувати пізнавальні, творчі технології й методи навчання, що дасть змогу магістрам свідомо і цілеспрямовано засвоювати знання та використовувати їх на практиці; виокремити спеціалізовані напрями діяльності магістратури: науковий; дослідницький;

дослідницько-евристичний; управлінський; проєктний та інші; підтримувати наукові й соціальні відносини з Національною академією наук України, Академією педагогічних наук України й різними державними інституціями, які є соціальними партнерами вищих навчальних закладів нашої країни, координувати програми й теми у сфері соціальної педагогіки; посилити професійну значущість соціальних педагогів серед громадськості й майбутніх соціальних педагогів.

З удосконаленням організації професійної підготовки соціально-педагогічних працівників потрібно визначити й сукупність професійних компетенцій, необхідних для успішної реалізації їхньої діяльності в майбутньому. Передусім ідеться про систематичну корекцію змісту, форм і методів засвоєння навчального матеріалу студентами, що дасть змогу забезпечити та поновити й удосконалити навчально-методичний супровід вищих навчальних закладів. Для практичного спрямування магістрів цієї категорії фахівців потрібно апробувати новітні методики їх практичної підготовки, сприяти активному застосуванню інформаційних і комунікаційних технологій у навчальному процесі, що дасть змогу діяльнісно оцінити викладачів і магістрів. А також можливість контролювати сучасними засобами якість освіти на рівні магістратури.

Контроль за якістю освіти можливий за умови використання додаткового професійного освітнього стажування, що передбачає змістові компоненти: професійну перепідготовку, підвищення кваліфікації для поглиблення професійної майстерності і професійно-педагогічної культури викладачів вищої школи. На нашу думку, потрібно створити багатфункціональний кабінет соціальної педагогіки, який дасть змогу ефективно поєднувати навчальний, навчально-методичний, навчально-дослідницький процеси в магістратурі.

В умовах підготовки професійних кадрів із соціальної педагогіки постає проблема систематичної й технологічної підготовки магістрів за профілем «Соціальна педагогіка», зокрема і викладачів вищої школи [4; 5]. Діяльність кафедр соціальної педагогіки здійснюється з урахуванням потреб регіональної освіти й соціального замовлення на вибір, зокрема наукових досліджень – магістерських робіт і кандидатських дисертацій – у сфері соціальної політики, а також прогнозування змін у потребі соціально-педагогічних кадрів на основі кадрового потенціалу та перспектив розвитку освіти і соціального захисту в Україні.

Отже, у контексті парадигми вищої освіти соціально-педагогічну освіту ми розглядаємо як підготовку магістрів із соціальної педагогіки для здійснення професійної діяльності в різних сферах соціальної практики, формування соціально-педагогічної компетентності магістра як складової загальнопрофесійної компетентності. А це дає змогу орієнтуватися на моральні, гуманістичні, виховні цінності у професійній підготовці магістра; ово-

лодіння вміннями й компетенціями позитивного впливу на гармонізацію взаємовідносин у соціумі; активну діяльність кожного індивіда як суб'єкта розв'язання власних проблем і соціальних у життєдіяльності суспільства; пріоритетну роль у розвитку соціальної практики та інтеграцію потенціалу, повноцінне використання соціальних інститутів, які формують людину як соціального педагога.

Важливими принципами реформування і змін статусу соціального педагога, на нашу думку, мають бути: усвідомлення загальнолюдських цінностей і їхня послідовна інтеріоризація; визнання визначальної ролі загальноосвітньої школи у формуванні індивідуальності; розроблення шляхів успішної реалізації моделі креативної особистості магістрів – майбутніх соціальних педагогів. Створення умов для формування загальнолюдських цінностей означає гуманізацію й гуманітаризацію, виникнення екологічно-освітнянського середовища, де магістр визнається суверенним суб'єктом професійної підготовки. У зв'язку з цим підвищується відповідальність вищого навчального закладу за якість професійної підготовки, основний зміст якої мають становити вітчизняна і європейська педагогічні культури. Вони повинні забезпечити єдиний освітній простір для магістратури в період професійної підготовки соціального педагога.

Фундаментальне завдання магістрів – оволодіння базовими основами педагогічної науки, яка розглядається як динамічна система загальнолюдських цінностей, творчих здібностей та особистісних досягнень професорсько-викладацького складу [2, с. 42–43]. Тому професійне становлення й розвиток майбутнього викладача основ соціальної педагогіки, майбутнього компетентного спеціаліста залежить від формування педагогічних та соціальних цінностей.

Основними педагогічними цінностями, що визначатимуть професійні орієнтири магістра соціальної педагогіки, є такі:

- розвиток особистості як головна педагогічна цінність індивідуума;
- розвиток духовності особистості, що відображено в теоріях і способах педагогічного мислення;
- розвиток практичної діяльності, перевіреної освітньою практикою, педагогічними технологіями;
- розвиток педагогічних здібностей, індивідуальні особливості педагога як суб'єкта педагогічної культури й освітнянського процесу.

Під час навчання в магістратурі соціальної педагогіки визначаються базові компоненти педагогічної культури: гуманістична позиція й особистісні якості майстра педагогічної справи; педагогічні теорії й мислення; педагогічні технології і професійні вміння; творчий педагогічний досвід; культура професійної поведінки педагога та способи саморозвитку й саморегуляції особистості. У зв'язку з необхідністю засвоєння магістрами цих компонентів педагогічної культури потрібно вдосконалити

змістовий навчальний матеріал педагогічних дисциплін: основу педагогічної культури; педагогічну діяльність та теорію виховання; дидактику; методику та експериментальну педагогіку; порівняльну педагогіку; соціальну й корекційну педагогіку; елективну педагогіку; педагогічну практику.

Зупинимось на основних проблемах професійної підготовки магістра, яка охоплює педагогіку вищої школи, дидактику, педагогічні технології, теорію та методику педагогічного дослідження, педагогічну діагностику й інші спецкурси. На 5 курсі, на наш погляд, виникають труднощі з оволодінням науково-педагогічною майстерністю, творчою спрямованістю професійної діяльності, авторизацією педагогічного досвіду. Магістри 6 курсу у зв'язку з обмеженим терміном навчання, недостатнім взаємозв'язком теорії і практики під час оволодіння спеціальними дисциплінами циклу природничо-наукової, професійної і практичної підготовки виявляють переважно середній і низький рівні знань теорії і володіння технологіями науково-дослідницької діяльності, спеціалізацією в науковій проблематиці.

Оптимізації навчально-виховного процесу сприяє дослідницька діяльність, що систематизує індивідуальне становлення особистості і задовольняє потреби магістрів. Вважаємо, що основна функція педагогічної практики – креативна, яка дає можливість педагогам не регламентувати зміст своєї діяльності, а посилити в ній творчу базу елементів, завдяки чому майбутній фахівець сформує власне бачення педагогічного процесу.

Загальноновизнаним є факт, що пошук шляхів для підвищення якості вищої педагогічної освіти, способів інтеграції чинної системи у світовому педагогічному досвіді детермінував необхідність упровадження багаторівневої системи вищої педагогічної освіти, яка виконуватиме новітні соціокультурні функції. Це надає пріоритет освітнім програмам над професійними, веде до відмови від традиційного предметоцентризму, адекватного визначення першорядності та значущості набутих знань, створення умов для творчої самореалізації магістрів у процесі навчання.

Отже, цілісний підхід до розв'язання цих та інших проблем, які виникають під час переходу до багаторівневої системи навчання, передбачає розроблення нової філософії педагогічної освіти. Характерними рисами випускника педагогічного університету, інтегрованого в культуру й соціум, здатного до соціально-культурологічного способу життя, є духовність, гуманність, креативність, творчість, самореалізація й самовдосконалення тощо. Тому завданням педагогіки є надання допомоги магістру в оволодінні основами соціальної педагогіки на засадах культури й розвитку суб'єктивних якостей особистості як майбутнього педагога і як людини високої культури. На запропонованій основі можна розробити вимоги до педагогічної культури магістра соціальної педагогіки: володін-

ня культурологічним розумінням педагогіки; ставлення до педагогічної діяльності як до творчого процесу; вміння застосувати проблемне навчання й усебічно його аналізувати, висувати педагогічні гіпотези і здійснювати евристичну діяльність, прогнозувати результати педагогічного взаємозв'язку, створювати умови для самореалізації особистості в навчально-виховному процесі; володіння різними способами рефлексії власної освіти, усвідомлення її мети; здатність формувати проектне сприймання до власної педагогічної діяльності. З урахуванням викладеного вище визначено сфери діяльності, що характеризують функціональність і надпредметні вміння магістра освіти. Отже, магістр педагогічної діяльності:

1) викладач основ соціальної педагогіки, який володіє фундаментальними спеціальними знаннями, вміннями й навичками інноваційного характеру у професійному напрямі діяльності; готовий до викладання обраного предмета з поглибленим змістом нового типу; здатний забезпечувати високий рівень якості освіти, за рівнем професійної готовності відповідає сучасному стану вітчизняної науки й освітнім потребам особистості й суспільства;

2) дослідник, який володіє спеціальними знаннями і вміннями, достатніми для виконання професійних завдань та обов'язків інноваційного характеру професійної діяльності, змістом якої є розроблення нового змісту освіти і технологій навчання, авторські програми й методики, методичні системи навчання;

3) організатор і педагог-методист, який володіє спеціальними знаннями і вміннями, достатніми для виконання професійних завдань та обов'язків інноваційного характеру професійної (науково-методичної) діяльності, змістом якої є виховання обдарованих дітей на базі творчої педагогічної майстерні, координація системи додаткової освіти й розвивального навчання.

Ураховуючи сучасний стан забезпечення діяльності магістра освіти як викладача основ соціальної педагогіки, потрібно взяти до уваги і відповідну систему психолого-педагогічних дисциплін, яка містить такі модулі: методологічну й соціальну культуру педагога, інноваційні процеси в освіті та управління ними, педагогіку розвитку особистості.

Методична система професійної підготовки магістрів соціальної педагогіки має формувати професійні компетенції – складові загальнопрофесійної компетенції – з метою подальшої ефективної діяльності в різних сферах соціальної практики. Професійні орієнтири особистості магістра визначаються пріоритетними педагогічними цінностями, що сприяють інтеріоризації базових компонентів педагогічної культури соціального працівника. Багаторівнева освіта визначає новітні функції вищої школи, виокремлює сфери діяльності магістра в системі стандартів відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня.

Література

1. Бутенко Н.Ю. Воспроизводство специалистов с высшим образованием / Н.Ю. Бутенко. – К.: КГУ, 1990. – 133 с.
2. Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів / За ред. проф. М.І. Панова. – Харків: Гриф, 2003. – 336 с.
3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. / В.М. Нагаєв. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 232 с.
4. Самсонова О.В. Магістратура як форма науково-дослідницької діяльності студентів ВНЗ / О.В. Самсонова // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / кол. авт. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2003. – Вип. 32. – С. 56–60.
5. Фалинська З.З. Практична підготовка майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Зоряна Зенонівна Фалинська. – Вінниця, 2006. – 23 с.
6. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: учебное пособие / Ю.Г. Фокин. – М.: Академия, 2002. – 224 с.
7. Фоменко Н.А. Стандартизация вищої освіти / Н.А. Фоменко // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. – К., 2008. – Вип. 57. – С. 16–26.

Анотації

У статті визначено сучасні принципи навчання соціальної педагогіки в умовах магістратури; обґрунтовано особливості реалізації загальнодидактичних, специфічних принципів з урахуванням провідних підходів до навчання соціальної педагогіки; охарактеризовано функції вищої школи у формуванні професійної спрямованості соціального педагога нового типу; виокремлено сфери діяльності магістра освіти.

В статье определены современные принципы обучения социальной педагогике в условиях магистратуры; обоснованы особенности реализации общедидактических, специфических принципов с учетом основных подходов к обучению социальной педагогике; охарактеризованы функции высшей школы в формировании профессиональной направленности социального педагога нового типа; выделены сферы деятельности магистра образования.

The article is devoted to the modern principles of training to social pedagogics in the conditions of MA course; features of realization of didactic, specific principles with taking into account of the basic approaches of training to social pedagogics are proved; higher school functions in formation of professional orientation of a social teacher of new type are characterized; fields of activity of the master of education are allocated.